

373**ROZPORZĄDZENIE MINISTRA ROLNICTWA I ROZWOJU WSI¹⁾**

z dnia 1 kwietnia 2008 r.

w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. Nr 64, poz. 427) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej”, zwanej dalej „pomocą”, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007—2013, zwanego dalej „Programem”, w tym:

- 1) tryb składania wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność;
- 2) szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać wnioski o przyznanie pomocy i wnioski o płatność;
- 3) szczegółowe wymagania, jakim powinna odpowiadać umowa, na podstawie której jest przyznawana pomoc, zwana dalej „umową”;
- 4) kategorie siły wyższej i wyjątkowe okoliczności, inne niż wymienione w przepisach rozporządzenia Komisji (WE) nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 368

¹⁾ Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi kieruje działem administracji rządowej — rozwój wsi, na podstawie § 1 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2007 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz. U. Nr 216, poz. 1599).

z 23.12.2006, str. 15, z późn. zm.), zwanego dalej „rozporządzeniem nr 1974/2006”, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy.

§ 2. Pomoc jest przyznawana:

- 1) gminie;
- 2) jednoosobowej spółce gminy;
- 3) gminnemu zakładowi budżetowemu.

§ 3. 1. Pomoc jest przyznawana na operację:

- 1) spełniającą wymagania określone w Programie;
- 2) zapewniającą osiągnięcie i zachowanie celów działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem;
- 3) niefinansowaną z udziałem innych środków publicznych, z wyłączeniem przypadków współfinansowania:
  - a) z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
  - b) ze środków własnych jednostek samorządu terytorialnego, zgodnie z ustawą z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.²⁾);
- 4) realizowaną w miejscowości należącej do:
  - a) gminy wiejskiej lub
  - b) gminy miejsko-wiejskiej, z wyłączeniem miast liczących powyżej 5 000 mieszkańców, lub

²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1420, z 2006 r. Nr 45, poz. 319, Nr 104, poz. 708, Nr 170, poz. 1217 i 1218, Nr 187, poz. 1381 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 560, Nr 88, poz. 587, Nr 115, poz. 791 i Nr 140, poz. 984.

c) gminy miejskiej, z wyłączeniem miejscowości liczących powyżej 5 000 mieszkańców.

2. Pomoc jest przyznawana, jeżeli:

- 1) operacja będzie realizowana w jednym albo dwóch etapach;
- 2) złożenie wniosku o płatność pośrednią, będącą refundacją kosztów kwalifikowalnych przyznawaną po zrealizowaniu pierwszego etapu operacji, nastąpi w terminie 24 miesięcy od dnia zawarcia umowy — w przypadku gdy etap ten nie jest etapem końcowym;
- 3) zakończenie realizacji operacji i złożenie wniosku o płatność ostateczną, będącą refundacją kosztów kwalifikowalnych przyznawaną po zrealizowaniu całej operacji, nastąpi w terminie:
  - a) 24 miesięcy od dnia zawarcia umowy — w przypadku operacji realizowanej w jednym etapie,
  - b) 36 miesięcy od dnia zawarcia umowy — w przypadku operacji realizowanej w dwóch etapach— nie później jednak niż do dnia 30 czerwca 2015 r.;
- 4) płatność ostateczna będzie obejmować nie mniej niż 25 % łącznej planowanej kwoty pomocy.

§ 4. 1. Pomoc jest przyznawana w formie refundacji części, związanych z realizacją operacji, kosztów:

- 1) budowy, przebudowy, remontu budynku lub budowli;
- 2) rozbiórki i unieszkodliwienia materiałów szkodliwych pochodzących z rozbiórki, pod warunkiem że rozbiórka jest niezbędna w celu realizacji operacji;
- 3) zakupu i montażu maszyn, urządzeń oraz instalacji, które są niezbędne do osiągnięcia celów operacji;
- 4) zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania służącego wspieraniu procesów technologicznych;
- 5) zakupu pojemników do segregacji odpadów komunalnych;
- 6) zakupu środków transportu na potrzeby systemu zbiórki, segregacji lub wywozu odpadów komunalnych, z wyłączeniem zakupu samochodów osobowych;
- 7) budowy i wyposażenia punktów segregacji odpadów komunalnych (gniazd segregacji odpadów komunalnych, punktów selektywnej zbiórki odpadów);
- 8) zakupu materiałów i usług niezbędnych do realizacji operacji;
- 9) ogólnych, które są bezpośrednio związane z przygotowaniem i realizacją operacji.

2. Koszty, o których mowa w ust. 1, uznaje się za koszty kwalifikowalne, jeżeli:

- 1) zostały poniesione:
  - a) w formie rozliczenia bezgotówkowego,

b) po dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy, a w przypadku kosztów stanowiących koszty ogólne, nie wcześniej niż od dnia 1 stycznia 2007 r.;

2) dostawy, roboty budowlane i usługi, związane z realizacją operacji, zostały nabyte w trybie przepisów o zamówieniach publicznych, a postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego zostało wszczęte po dniu złożenia wniosku o przyznanie pomocy.

3. W przypadku przyznania pomocy do kosztów kwalifikowalnych zalicza się również koszty kwalifikowalne poniesione przez wnioskodawcę przed dniem zawarcia umowy.

4. Refundacji podlegają koszty kwalifikowalne poniesione przez beneficjenta w wysokości nieprzekraczającej 75 % tych kosztów, z tym że dla jednej gminy w okresie realizacji Programu — nie więcej niż:

- 1) 4 000 000 zł — w przypadku operacji dotyczącej gospodarki wodno-ściekowej;
- 2) 200 000 zł — w przypadku operacji dotyczącej tworzenia systemu zbiórki, segregacji lub wywozu odpadów komunalnych;
- 3) 3 000 000 zł — w przypadku operacji dotyczącej wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych.

§ 5. 1. Do kosztów kwalifikowalnych, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 9, zalicza się koszty:

- 1) przygotowania dokumentacji technicznej operacji, w tym:
  - a) kosztorysów,
  - b) projektów architektonicznych lub budowlanych,
  - c) ocen lub raportów oddziaływania na środowisko,
  - d) operatów wodno-prawnych,
  - e) dokumentacji geologicznej lub hydrologicznej,
  - f) wypisów i wyrysów z katastru nieruchomości,
  - g) usług geodezyjno-kartograficznych,
- 2) przygotowania innych dokumentów niezbędnych do realizacji operacji,
- 3) opłat za patenty lub licencje,
- 4) sprawowania nadzoru inwestorskiego lub autorskiego i związane z kierowaniem robotami budowlanymi

— w wysokości nieprzekraczającej 10 % pozostałych kosztów kwalifikowalnych.

2. Do kosztów kwalifikowalnych zalicza się także podatek od towarów i usług (VAT) na zasadach określonych w art. 71 ust. 3 lit. a rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz. Urz. UE L 277 z 21.10.2005, str. 1, z późn. zm.).

§ 6. 1. Ustalenia kryterium regionalnego, opartego na mierzalnym wskaźniku i uwzględniającym specyfikę województwa, oraz terminu i miejsca składania wniosków o przyznanie pomocy dokonuje właściwy organ samorządu województwa i podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego i co najmniej w jednym dzienniku o zasięgu wojewódzkim.

2. Ustalenia początku terminu składania wniosków o przyznanie pomocy dokonuje właściwy organ samorządu województwa, z tym że termin ten nie może być wyznaczony wcześniej niż po upływie 14 dni od dnia podania do publicznej wiadomości informacji, o której mowa w ust. 1.

3. Termin składania wniosków o przyznanie pomocy nie może być krótszy niż 14 dni i dłuższy niż 60 dni.

§ 7. 1. Wniosek o przyznanie pomocy składa się bezpośrednio w miejscu, o którym mowa w § 6 ust. 1.

2. W terminie, o którym mowa w § 6 ust. 1, każdy z wnioskodawców może złożyć jeden wniosek o przyznanie pomocy.

§ 8. 1. Postępowanie w sprawie przyznania pomocy prowadzi właściwy organ samorządu województwa.

2. Załatwianie spraw związanych z przyznawaniem pomocy, w tym dokonywanie czynności w ramach postępowania w sprawie przyznania pomocy, z wyłączeniem spraw, o których mowa w § 6 ust. 1 i 2 oraz w § 14 ust. 1 i 2, może być dokonywane przez upoważnionych przez właściwy organ samorządu województwa:

- 1) pracowników urzędu marszałkowskiego albo
- 2) wojewódzką samorządową jednostkę organizacyjną, zwaną dalej „samorządową jednostką”.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 2 pkt 2, właściwy organ samorządu województwa podaje, na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego, informację o udzieleniu upoważnienia samorządowej jednostce, a informacje, o których mowa w § 6 ust. 1, są zamieszczane na stronie internetowej tej jednostki.

§ 9. Złożenie wniosku o przyznanie pomocy potwierdza się na piśmie. Potwierdzenie, które zawiera datę i godzinę złożenia wniosku, jest opatrzone pieczęcią urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki i podpisane przez osobę przyjmującą wniosek.

§ 10. 1. Wniosek o przyznanie pomocy zawiera w szczególności:

- 1) numer identyfikacyjny, o którym mowa w przepisach o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności, nadany wnioskodawcy;
- 2) nazwę, siedzibę i adres wnioskodawcy;
- 3) opis operacji;
- 4) plan finansowy operacji;

5) oświadczenia lub zobowiązania wnioskodawcy, związane z pomocą;

6) zestawienie rzeczowo-finansowe operacji;

7) informacje o załącznikach dołączanych do wniosku.

2. Formularz wniosku o przyznanie pomocy udostępnia się na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki nie później niż w dniu podania do publicznej wiadomości informacji, o których mowa w § 6 ust. 1.

§ 11. 1. Jeżeli złożony wniosek o przyznanie pomocy jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera braki, wzywa się wnioskodawcę, na piśmie, do usunięcia nieprawidłowości lub braków w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

2. Jeżeli wnioskodawca pomimo wezwania, o którym mowa w ust. 1, nie usunął wszystkich nieprawidłowości lub braków w terminie, wzywa się go ponownie, na piśmie, do usunięcia pozostałych nieprawidłowości lub braków w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

3. Jeżeli wnioskodawca pomimo wezwania, o którym mowa w ust. 2, nie usunął w terminie żadnego lub wszystkich nieprawidłowości lub braków, pomocy nie przyznaje się, o czym wnioskodawcę informuje się na piśmie, podając przyczyny nieprzyznania pomocy.

§ 12. 1. Wniosek o przyznanie pomocy jest rozpatrywany w terminie 3 miesięcy od upływu terminu, o którym mowa w § 6 ust. 1.

2. Wezwanie wnioskodawcy do wykonania określonych czynności w toku postępowania w sprawie przyznania pomocy wstrzymuje bieg terminu rozpatrywania wniosku o przyznanie pomocy do czasu wykonania przez wnioskodawcę tych czynności.

§ 13. 1. W trakcie rozpatrywania wniosków o przyznanie pomocy dokonuje się ich oceny, przyznając planowanej operacji punkty.

2. O przyznaniu pomocy decyduje suma uzyskanych punktów przyznanych na podstawie następujących kryteriów:

- 1) jeżeli podstawowy dochód podatkowy gminy, w której jest planowana realizacja operacji, w przeliczeniu na 1 mieszkańca, obliczony zgodnie z przepisami o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, kształtuje się na poziomie:
  - a) nie więcej niż 50 % średniej krajowej — 4 punkty,
  - b) powyżej 50 % średniej krajowej i nie więcej niż 75 % średniej krajowej — 3 punkty,
  - c) powyżej 75 % średniej krajowej i nie więcej niż 100 % średniej krajowej — 2 punkty,
  - d) powyżej 100 % średniej krajowej — 0 punktów;

- 2) jeżeli bezrobocie w powiecie, na obszarze którego jest położona gmina, w której jest planowana realizacja operacji, w okresie ostatnich 6 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o przyznanie pomocy było:
- a) wyższe od średniej w województwie — 2 punkty,
  - b) równe ze średnią w województwie — 1 punkt,
  - c) niższe od średniej w województwie — 0 punktów;
- 3) kryterium regionalne — 2 punkty;
- 4) jeżeli wnioskowana kwota dofinansowania operacji na każdym etapie jej realizacji wynosi nie więcej niż 50 % kosztów kwalifikowalnych — 2 punkty;
- 5) jeżeli wskaźnik zwodociągowania gminy, w której jest planowana realizacja operacji dotyczącej gospodarki wodnej, kształtuje się na poziomie:
- a) nie więcej niż 25 % — 3 punkty,
  - b) powyżej 25 % i nie więcej niż 50 % — 2 punkty,
  - c) powyżej 50 % i nie więcej niż 75 % — 1 punkt;
- 6) jeżeli wskaźnik zwodociągowania gminy, w której jest planowana realizacja operacji dotyczącej gospodarki ściekowej, kształtuje się na poziomie:
- a) powyżej 80 % — 3 punkty,
  - b) powyżej 50 % i nie więcej niż 80 % — 2 punkty,
  - c) nie więcej niż 50 % — 1 punkt;
- 7) jeżeli planowana operacja dotyczy łącznie gospodarki wodnej i gospodarki ściekowej — 2 punkty.

3. W pierwszej kolejności pomoc przyznaje się na operacje, które uzyskały największą liczbę punktów.

4. W przypadku operacji o tej samej liczbie punktów o kolejności przyznania pomocy decyduje niższa wartość podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadająca na 1 mieszkańca.

5. W przypadku operacji o tej samej liczbie punktów i identycznej wartości podstawowego dochodu podatkowego gminy przypadającego na 1 mieszkańca o kolejności przyznania pomocy decyduje data i godzina złożenia wniosku o przyznanie pomocy.

6. Po dokonaniu oceny wniosków sporządza się listę operacji w kolejności uzyskanych punktów, zawierającą wskazanie wnioskodawców, a także tytuły operacji.

7. Warunkiem przyznania pomocy na operacje dotyczące:

- 1) gospodarki wodno-ściekowej — jest uzyskanie co najmniej 4 punktów;
- 2) tworzenia systemu zbiórki, segregacji lub wywozu odpadów komunalnych oraz wytwarzania lub dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych — jest uzyskanie co najmniej 3 punktów.

§ 14. 1. Zatwierdzenia listy operacji, o której mowa w § 13 ust. 6, dokonuje właściwy organ samorządu województwa.

2. Umowy są zawierane w kolejności wynikającej z listy operacji, o której mowa w § 13 ust. 6, w ramach dostępnych środków w danym roku w danym województwie.

3. Niezwłocznie po zatwierdzeniu listy operacji, o której mowa w § 13 ust. 6, wyznacza się wnioskodawcy, na piśmie, miejsce i termin zawarcia umowy nie dłuższy niż 14 dni od dnia otrzymania wezwania.

4. W przypadku gdy wnioskodawca nie stawiał się w wyznaczonym miejscu i terminie w celu zawarcia umowy, pomocy nie przyznaje się, chyba że wnioskodawca stawiał się i podpisał umowę w innym terminie:

- 1) uzgodnionym przed upływem terminu wyznaczonego w wezwaniu, o którym mowa w ust. 3, albo
- 2) wyznaczonym wnioskodawcy i nie dłuższym niż 21 dni od dnia upływu terminu wyznaczonego w wezwaniu, o którym mowa w ust. 3.

5. W przypadku nieprzyznania pomocy na podstawie ust. 4 informuje się o tym wnioskodawcę, na piśmie, podając przyczyny nieprzyznania pomocy.

§ 15. 1. Umowę zawiera się na formularzu opracowanym przez samorząd województwa, zatwierdzonym przez ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, udostępnionym na stronach internetowych urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki.

2. Poza postanowieniami określonymi w art. 23 ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich umowa może zawierać inne postanowienia dotyczące realizacji operacji, w szczególności zobowiązania beneficjenta dotyczące:

- 1) osiągnięcia celu operacji i jego zachowania przez 5 lat od dnia dokonania przez agencję płatniczą płatności ostatecznej;
- 2) ograniczeń lub warunków w zakresie:
  - a) przenoszenia własności lub posiadania rzeczy nabytych w ramach realizacji operacji lub sposobu ich wykorzystywania,
  - b) sposobu lub miejsca prowadzenia działalności związanej z przyznaną pomocą;
- 3) umożliwienia przeprowadzenia kontroli związanych z przyznaną pomocą;
- 4) przechowywania dokumentów związanych z przyznaną pomocą;
- 5) informowania o okolicznościach mogących mieć wpływ na wykonanie umowy.

3. Zmiana umowy w zakresie zobowiązań beneficjenta określonych w ust. 2 pkt 1 jest nieważna.

§ 16. 1. Zabezpieczeniem należytego wykonania przez beneficjenta zobowiązań określonych w umowie jest weksel niepełny (in blanco) wraz z deklaracją wekslową sporządzoną na formularzu udostępnionym przez właściwy organ samorządu województwa albo samorządową jednostkę.

2. Weksel wraz z deklaracją wekslową, o których mowa w ust. 1, są;

- 1) podpisywane przez beneficjenta w obecności upoważnionego pracownika urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki;
- 2) składane w siedzibie urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki w dniu zawarcia umowy.

§ 17. 1. Warunki wypłaty środków finansowych z tytułu pomocy określa się w umowie, z tym że środki te mogą być wypłacone, jeżeli beneficjent:

- 1) zrealizował operację lub jej etap, w tym poniósł związane z tym koszty;
- 2) zrealizował lub realizuje zobowiązania określone w umowie;
- 3) udokumentował zrealizowanie operacji lub jej etapu, w tym poniesienie kosztów kwalifikowalnych z tym związanych.

2. Jeżeli beneficjent nie spełnił któregokolwiek z warunków, o których mowa w ust. 1, środki finansowe z tytułu pomocy mogą być wypłacone w części dotyczącej operacji lub jej etapu, które zostały zrealizowane zgodnie z tymi warunkami, jeżeli cel operacji został osiągnięty lub może zostać osiągnięty do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną.

§ 18. Tryb wypłaty środków finansowych z tytułu pomocy określa się w umowie, z tym że wypłata ta następuje po złożeniu wniosku o płatność.

§ 19. 1. Informację o miejscu składania wniosków o płatność właściwy organ samorządu województwa podaje do publicznej wiadomości na stronie internetowej urzędu marszałkowskiego albo samorządowej jednostki.

2. Wniosek o płatność składa się bezpośrednio w miejscu wskazanym przez właściwy organ samorządu województwa.

3. Formularz wniosku o płatność zawiera wykaz dokumentów, które powinny być dołączone do wniosku.

4. Do wniosku o płatność stosuje się odpowiednio przepis § 9.

§ 20. 1. Jeżeli złożony wniosek o płatność jest wypełniony nieprawidłowo lub zawiera braki, wzywa się beneficjenta, na piśmie, do usunięcia nieprawidłowości lub braków w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

2. Jeżeli beneficjent pomimo wezwania, o którym mowa w ust. 1, nie usunął nieprawidłowości lub braków w wyznaczonym terminie, wzywa się ponownie beneficjenta, na piśmie, do ich usunięcia w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

3. Jeżeli beneficjent, pomimo ponownego wezwania, nie usunął nieprawidłowości lub braków, rozpatruje się wniosek o płatność w zakresie, w jakim został wypełniony, oraz na podstawie dołączonych do niego dokumentów.

4. W trakcie rozpatrywania wniosku o płatność można wzywać beneficjenta, na piśmie, do wyjaśnienia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy lub przedstawienia dowodów na potwierdzenie tych faktów, w terminie 14 dni od dnia doręczenia wezwania.

§ 21. Wypłaty środków finansowych dokonuje się niezwłocznie po pozytywnym rozpatrzeniu wniosku o płatność, nie później jednak niż w terminie 3 miesięcy od dnia jego złożenia. Przepis § 12 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 22. W uzasadnionych przypadkach właściwy organ samorządu województwa może wyrazić zgodę na:

- 1) przeniesienie przez beneficjenta własności lub posiadania nabytych dóbr objętych operacją, jeżeli przeniesienie to nastąpi na rzecz jego jednostki organizacyjnej lub jednostki, która spełnia warunki przyznania i wypłaty pomocy oraz przejmie zobowiązania dotychczasowego beneficjenta;
- 2) zmianę przeznaczenia nabytych przez beneficjenta dóbr, wyremontowanych lub wybudowanych budynków lub budowli, w całości lub w części, jeżeli nie naruszy to celów i zakresu działania „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” objętego Programem.

§ 23. 1. Obliczania i oznaczania terminów związanych z wykonywaniem czynności w toku postępowania w sprawie przyznania pomocy i wypłaty środków finansowych z tytułu pomocy dokonuje się zgodnie z przepisami Kodeksu cywilnego dotyczącymi terminów.

2. Termin uważa się za zachowany, jeżeli przed jego upływem nadano pismo w polskiej placówce pocztowej operatora publicznego.

§ 24. 1. Kategoriami siły wyższej i wyjątkowymi okolicznościami, innymi niż wymienione w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy, są:

- 1) wyłączenie części nieruchomości związanej z operacją, jeżeli takiego wyłączenia nie można było przewidzieć w dniu zawarcia umowy;
- 2) katastrofa naturalna powodująca trwałe uszkodzenie nieruchomości lub obiektów będących przedmiotem operacji;
- 3) wypadki lub awarie skutkujące zniszczeniem budynków, budowli lub innego mienia w stopniu uniemożliwiającym ich dalsze używanie zgodnie z założonym celem operacji;
- 4) kradzieże mienia będącego przedmiotem operacji, z wyłączeniem kradzieży, które nastąpiły na skutek niezachowania należytej staranności przez beneficjenta.

2. Tryb postępowania w razie wystąpienia okoliczności siły wyższej lub wyjątkowych okoliczności, w przypadku wystąpienia których nie jest wymagany zwrot pomocy, określa się w umowie.

§ 25. Poza okolicznościami siły wyższej i wyjątkowymi okolicznościami, o których mowa w § 24 ust. 1 oraz w przepisach rozporządzenia nr 1974/2006, beneficjent nie jest zobowiązany do zwrotu pomocy za tę część operacji, która została zrealizowana zgodnie z warunkami określonymi w umowie, jeżeli cel operacji został osiągnięty i zachowany.

§ 26. W przypadku działania „Podstawowe usługi dla ludności i gospodarki wiejskiej” objętego Programem, ze względu na istotę tego działania:

- 1) następca prawny wnioskodawcy nie może wstąpić do toczącego się postępowania na miejsce wnioskodawcy;
- 2) nie przyznaje się pomocy następcy prawnemu beneficjenta.

§ 27. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi: *M. Sawicki*